

10
Kötés e

KÜLÜGYMINISZTERIUS

SZIGORUAN TITKOS !

00457/5/1973.

Részletek: 19 példányban.
..... sz. példány.

eredet: FFK-unk

J e l e n t é s

a Varsói Szerződés tagállamai külügyminiszter-helyetteseinek
1973. május 21-22-én Moszkvában tartott értekezletéről.

1973. május 21-22-én

[Handwritten notes and signature]

1973. május 21-22-én a Lengyel Külügyminisztérium
Küldetésvezetője a Varsói Szerződés tagállamainak külügy-
miniszter-helyettesei egyetemi értekezletet tartottak Moszkvá-
ban. Az értekezleten résztvett Nyevostrov bolgár, Dupak oroszlav-
szlovák, Kisztyna lengyel, Faja Tatyana magyar, Fischer MKK,
Gharca román és Rogyinnov orosz külügyminiszter-helyettesek.
Az értekezleten kívül rövid konzultáció, folytatott Rogyinnov
orosz külügyminiszter-helyettesével és munkatársával.

Az értekezleten egyetértett a lakaloni előkészítő ta-
nítkozással és az európai biztonsági értekezlettel kapcsol-
talan állásfoglalásokról, további feladatainkról és foglalkozásunk
a gazdasági és kulturális együttműködésre vonatkozó közös
program-nyilatkozat /a biztonsági értekezlet egyik dokumentu-
m-tervezetéről/ készítéséről.

II.

A lengyel delegáció javaslatára Rogyinnov elvtárs ter-
tott bevezető előadást. Előadása az alábbi főbb pontokban
foglalkozhat össze:

1./ Előadta, hogy a jelenlegi értekezletnek a Ba-
rít országok erőfeszítései összhangolását kell megoldania,

17-9

[Magyar Országos]

közös ügyünk, az európai biztonsági értekezlet mielőbbi összehívása és sikeres lefolytatása érdekében.

2./ Az európai biztonsági értekezlet összehívásának kérdése jelenleg az európai politika előterében áll. Az SZKP Központi Bizottságának áprilisi plénuma megállapította, hogy Európában létrejöttek az előfeltételek a biztonság és együttműködés szilárd rendszerének létrehozására, amely a békés egymás mellett élés útján, vezető példája lehetne.

3./ A helsinki előkészítő tanácskozáson eszakién szerepelt, hogy a biztonsági értekezlet összehívásánál lényegében előtérben kell tekinteni. Az előkészítő tanácskozás tárgyszakán folyik, számos kérdésben egyetértően alakult ki, illetve a nézetek közelítettek egymáshoz. A szocialista országok szilárdan kezükben tartják a kezdeményezést és aktívan együttműködnek egymással.

4./ A helsinki előkészítő tanácskozás nem zajlik olyan gyorsan, ahogy szeretnénk volna, a NATO és a Közös Piac bizonyos köröknek halogató türelmével miatt. Mégis sikerült előrehaladást elérnünk a biztonsági értekezlet előkészítésében, a most már az előkészítő tanácskozás tervezésében tartunk.

5./ Ekkortól a biztonsági értekezlet körüli időpontjára, véglegesíteni kellene az értekezlet munkaszerű-tervezetét. Korábban már folytatottuk véleménycserét a biztonsági értekezlet politikai nyilatkozatáról. Ezt a tervezetet még pontosítani kell, a helsinki előkészítő tanácskozás alapján erre majd a biztonsági értekezlet előtt kerülhet sor.

6./ A helsinki előkészítő tanácskozás legfontosabb kútya a határok áthatolatlansága. A Szovjetunió a többi szocialista országgal együtt szilárdan állást foglalott, hogy a biztonsági értekezleten az az cél az államok közötti kapcsolatok legfontosabb útján alapvetően szilárdan elősegítése, mert

és a jelenlegi európai területi és politikai realitásoknak, más szóval, a szocializmus vívmányainak az összes résztvevő által való elismerését jelenti. Ugy élnik, elértük, hogy nyugati részről lemondanak arról, hogy a határok sérthetetlenőségének elvét alárendeljék az erőszak alkalmazásáról való lemondás elvének, vagy más módon csökkentés jelentőségére. Ilyen módon a térségi kérdés megoldása is könnyebb. Elfogadjuk az alapelvek listájának bizonyos bővítését, de továbbra is elvárjuk az elvek kölönösen függésének kimondását, mert nyugati részről ezrei a határok sérthetetlenége elvének jelentőségét akarják csökkenteni.

A katonai létságot illetően, a stabilitást és biztonságot erősítő intézkedésekre vonatkozó szovjet javaslatot a résztvevő pártok fogadják, de kérésny nyugati országok a nyugati csapatkoncentraciókól való visszajelzésre akarják kötelezni. Kérés az önkényeskedés elleni hátrahívás.

Sok nyugati ország a biztonság politikai és katonai vonatkozásainak összefüggését is megemlíti, hogy ilyenkor a biztonság kérdéseire is kerüljenek a kezzeik, a közép-európai haderőcsökkentései kapcsolatos kérdések. A biztonsági értékeknek katonai létságra való megterheléséhez továbbra sem járulnak hozzá, de a feladattervben általában megfogalmazásban kifejezésre juthatna, hogy a biztonság politikai és katonai vonatkozásai kölönösen kiegészítik egymást, valamint a résztvevő államok általános érdekeltségű a szovjet-nyugatibbítottáshoz és kapcsolásához, ezen belül Európában.

4./ A kereskedelmi, gazdasági, műszaki-tudományos és kulturális együttműködés fejlesztéséről szóló közös program-nyilatkozat tervezetéből - amelyre megjött németül az 1972. novemberi moszkvai külügyminiszter-helyettesi értekezleten adott át a barát államoknak - a biztonsági értékeket 7. és 8. napirendi pontjának megfelelően, két külön dokumentumot kellene készíteni. A tartalmát illetően a következő változ-

tatásra nincs szükség, de a helsinki előkészítő tanácskozás alapján, a bizottsági feladattervekről folytatott véleményezőre figyelmeztetéssel pontosítanunk kell. Szovjet részről már folyamatban van a dokumentum átdolgozása, később átadják a két új dokumentum-tervezetet a baráti országoknak.

A gazdasági együttműködéssel kapcsolatos általános kölcsönös kérdésekre vonatkozó szocialista elképzelések a helsinki előkészítő tanácskozáson általában támogatásra találhat. Némi előrelépés kérdése merült fel: a KASO-országok és több semleges ország ellenében ezt a szocialista javaslatot, hogy a legnagyobb kedvezmény és a diszkriminációmentesség elvét direkt formában szerezhetjük. Ám a hivalkoznak, hogy ezt a kérdést kétoldali tárgyalásokon szokás előtéríteni, s a gazdasági kapcsolatok általános normájaként nem lehet megfogalmazni. Gondolkoznak továbbá azon, hogy törekvésünket hajlékonyabb formában fejtsük ki, álláspontunk lényegének megváltoztatása nélkül.

Az ipari együttműködés tekintetében a nyugati országok nagy törekvésnek, hogy a lekedvezőbb helyzetet teremtsék előlük részére a partner-országokban, és közvetlen kapcsolatok jöjjenek létre a nyugati cégek és a szocialista állami vállalatok között. Minthogy ez a törekvés a szocialista országok gazdasági életébe való behatolásra irányul, továbbra is feltekinthetünk ellene. Ezáltal azonban megfontolandó lenne, hogy egy olyan fogalomról beszéljünk, mely megvédi a szocialista gazdasági érdekeket, de a nyugati kívánságokkal is összhangban állhatna a nyugati cégek és a szocialista állami vállalatok közötti együttműködéssel kapcsolatos állami intézkedésekkel is. De az együttműködés konkrét formáit kétoldali keretben, megállapodások alapján kell meghatározni. A szovjet fél a 2. napirendi pontot érintő más kérdésekben is ilyen értelemben fogja átdolgozni a dokumentum-tervezetet.

A napirend 3. pontját, a kulturális együttműködést, az információcsere és az emberi kapcsolatokat illetően a belvárosi tárgyalások megmutatták, hogy nyugati részről a szocialista országok szilárdságának kipróbálására töreksznek, az ellenséges ideológiai behatolás érdekében. Továbbra is abból kell kiindulnunk, hogy a kulturális együttműködés, valamint a szervezetek és emberek közötti kapcsolatok fejlesztése megfelelő elvi álláspontunknak, és természetesen a szocialista rendszer érdekeinek megóvásának. Nyugati részről ellenszél, hogy emellett a kérdésről szerepeljen az országok belső törvényeinek és szokásainak, a be nem avatkozás és a szuverenitás elvének betartása, és javasolják, hogy itt csak utalás szerepeljen az 1. napirendi ponttal kapcsolatos bizottsági feladattervben felmerülőre kerülő elvekre. Úgyhogy most már kialakulóban van az egyetértés a felszólaló elvekre, és a belső séríthetőségi jellegű elvünk állandó felvételére, az a nyugati javaslatot elfogadjuk, mivel érdekesebb, hogy a kulturális együttműködés, az emberek és szervezetek közötti kapcsolatok és az információcsere ezeknek az elveknek az alapján, következeteséppel, minden állam jogi normáinak figyelembevételével alapján fog megvalósulni.

Egyes javaslatok mellett figyelembe vehetők az állampolgárok jogai és hivatalos állami utasítások, a végrehajtásosságok feladatainak javítása, a családtegyesítésnek megvalósítása, a kulturális életben és információ terjesztésére stb. vonatkozó nyugati elképzelések, és természetesen csak olyan megfigyelésekben, amely megfelel a szocialista állami érdekeknek. A belvárosi közgyűlés megbeszélése után ennek a dokumentum-tervezetnek az átdolgozást is megkezdte a szervezet részről, és a napirend 2. pontjával kapcsolatos dokumentum-tervezettel együtt kerülnek a karóti állásoknak.

8./ Tovább kell folytatnunk erőfeszítéseinket abban az irányban, hogy a biztonsági értekezlet vizsgálja meg egy állandó konzultatív testület létrehozásának kérdését. A helsinki előkészítő tanácskozáson ezt a kérdést általánosabban formában lehetne megfogalmazni.

9./ A biztonsági értekezlet napirendjéről valószínűleg nem lesz nehéz megállapodni, a bizottsági feladattervekben való megállapodás alapján.

10./ A biztonsági értekezlet harmadik szakaszának legmagasabb szintje elérésére továbbra is törekszünk, úgy tűnik, a nyugatnak részéről fokozódik a megértés a javaslatunk iránt, a biztonsági értekezlet nagy politikai eredményeit feltételezve.

11./ A biztonsági értekezlet szervezeti, technikai kérdéseiben, így az eljárási kérdésekben, a koordinációs bizottság létrehozásában, a pénzügyi kérdésekben feltehetően nem lesz nehéz megállapodni.

III.

A Breznevov elvtárs felvezérlésére követő vita - kivéve a román felvezérlést, amely néhány kérdésben eltért a Szovjetunió és a többi szocialista ország álláspontjától - azt mutatja, hogy a bevezetőben szereplő kérdésekben egységes a feltehetően a szocialista országok körében. Ha az egység megvalósult, vagy a Szovjetunió békeprogramja megvalósulásának, az SZKP Központi Bizottsága áprilisi plénuma megállapításainak, Breznevov elvtárs látogatásai nagy horderejűnek a felvezérlésekben történt változtatásban is. Ezen kívül a felvezérlésekben elhangzott szónok kiemelőül elem vezérelte a közös helyzetértelmezést.

Bisztyra lengyel külügyminiszter-helyettes, - akitől a felszólalásában volt róvás nem egészen érthető megfogalmazás is - rámutatott, a helsinki előkészítő tanácskozás betöltötte fő célját, a biztonsági értekezlet összehívása feladatának megteremtését: lehetővé tette számunkra a nyugati országok céljainak és taktikájának jobb megismerését, ami segíteni fogja munkánkat a biztonsági értekezlet minden szakaszában. A helsinki előkészítő tanácskozás hozzájárult az európai légkör javításához, sőt a nyugat-európai országok felelősségérzetét az európai biztonság ügye körül.

Kifejtette, a nyugati országok, különösen az Egyesült Államok és a Közép-Európa országai között fennálló ellentétből nélyitenünk kell, továbbá tárgyalni kell a Közép-Európa országok, felelősség taktikájának szétválasztását. Rámutatott, a nyugati állások között differenciálunk kell, sőt a célból teljes lenne egyes NATO és nemleges országokat szétválasztani bizonyos a specializált javaslatok megfogalmazásai.

Ami a nyugati ponttal kapcsolatban biztonsági feladatokról vonatkozóan felvetette, nyugati részről úgy véli, nem szabad olyan megfogalmazáshoz hozzájárulni, mely az alapelvek fennmaradása mellett kívánja a Közép-Európa biztonsági stabilitásának biztosítását kétoldalú megállapodásokkal.

A katonai vonatkozások szempontjával kapcsolatban javasolta megfontolásra az osztrák szövegjavaslatot, mely általánosabb megfogalmazású. Rámutatott, számunkra kell erre, hogy a biztonsági értekezlet mindenképpen a katonai vonatkozások témáján, sőt az általános megfogalmazásban szerepeljenek kell azok.

Egyetértett meggyőzően elvételével a gazdasági és kulturális együttműködésre vonatkozó akkordum-tervezet átdolgozásának kérdésében.

Az állandó konsultatív testület létrehozásáért való fellépés szükségességét aláhuzva, felvetette, hogy érvelő-sünket e téren gazdagítani kellene, és talán helyes lenne visszatérni az 1973. évi budapesti Memorandumban foglalt elképzelésünkhöz, hogy egy ilyen állandó szerv lezserelési kérdésekkel is foglalkozhatna. Véleménye szerint ilyen módon felkelhetnénk a szomszagos országok érdeklődését az állandó testület iránt. /Megjegyzés: a budapesti Memorandumban ez a kérdés olyan formában szerepelt, hogy az idegcsz fogyveses erők csökkentése megvizsgálásának kérdését az európai biztonságí értékezetet való rendrendre tüzés helyett "a biztonságí értékezetet létrehozásma javasolt szervben, vagy más, az érdekelte államok közötti elfordadható módon lehetne megvitatni"./

Felvetette továbbá, hogy célszerű lenne a biztonságí értékezet első szakasza, a külügyminiszteri találkozás után közvetlenül, a résztvevő államok külügy miniszter-helyettesi szintjén folytatni. Helyszínben a munkái, a konferencia második szakasza, a biztonságí munkók megbeszélésének érdekében, a szomszagos államok közötti kooperáció bizottság létrehozására tett francia javaslatot.

Végül javasolta, hogy külügyminiszter-helyettesek vezessék a biztonságí értékezet második szakaszán résztvevő specialista delegációkat.

Végül javasolta folytatni továbbá. Törsköndünk kellene ezna, hogy a biztonságí értékezet harmadik szakaszára, a legmagasabb szinten, még 1978. vége előtt sor kerüljön.

Végül megelégedését fejezte ki helysínki delegációjunk jó együttműködéséa miatt és hangsúlyozta a szocialista lépés-sza összehangolás továbbá tökéletesítésének szükségességét.

Nyaszterov elvtárs, bolgár külügyminiszter-helyettes

Ragyionov elvtárs bevezetőjében említett kérdéseket kifejtve, egyetértését fejezte ki. Felhívta a figyelmet arra, hogy az előttünk álló munka még nehezebb lesz, s ezért nagy szükség van az egyeztetésre, lépésünk összehangolásának tökéletesítésére. Minos jó irányzatúkat találunk a gazdasági és kulturális együttműködésre vonatkozó dokumentum-tervezetben.

Pisonev elvtárs, LDK külügyminiszter-helyettes, felelős-

találósában értékelte az általános európai helyzetet, az erőviszonyok javulásra történt megváltozását, a Római Demokratikus Közösség nemzetközi jogi elismerésének folyamatát. Ez utóbbival kapcsolatban közönyt mondott a Szovjetunióknak és a többi szocialista országoknak támogatásukért.

A hazánkai előkészítő munka számára áttérve hangsúlyozta a hatások sértetlenségét elvénk érnélő alapelveként való szerepeltetését, s ezáltal az európai területi és politikai realitások gazdasági elismerésének szükségességét.

A gazdasági és kulturális együttműködésre vonatkozó szovjet dokumentum-tervezettel kapcsolatban felvetette, hogy hány álláspontot kellene kialakítani, milyen lépésben terjesztik azt az a konferencia első szakaszában vagy esetleg ezt megelőzően, kétértelmű konzultációk?

Összefoglalva a magyar felelős találóságot, javasolta, hogy a Varsói Szerződés országai tartanak újabb külügyminiszter-helyettesi egyeztető értekezletet, s később tartja, ha erre a második szakasz előtt kerülne sor, időpontja, véleménye szerint a biztonsági érdekeiket első szakasz előtt kellene megvitatni az értekezleten, hogy ott egységes álláspontot alakítsunk ki a részvevő delegációk összehívására, s miniszterek nyilatkozatának tartalmára.

A biztonsági értekezlet helyszínével kapcsolatosan rá-
mutatott, fel kellene lépniünk azelőtt, hogy mindhárom sza-
kaszára Helsinkiben kerüljön sor.

A biztonsági értekezlet résztvevői körét illetően ki-
fejtette, ragaszkodni kellene az eddigi álláspontunkhoz /min-
den európai állam, USA és Kanada/ és felhívta a figyelmet arra,
hogy kínai részről is felmerülhet a részvételi igény, az arab
országokhoz hasonlóan. Szükségeseznek tartja az arab országok
álláspontjának további figyelemmel kísérését és olyan szoci-
alista érvelést, mely biztosítja, hogy részvételi igényük el-
utasítása ne rontsa meg velük való jó kapcsolatainkat.

Sheng román külügyminiszter-helyettes felszólalása,
bár korábbi nyelvismeretű felszólalásokhoz viszonyítva kénsé-
keltebb hangnemet vett, és megfogalmazásaiban igyekezett a
többi szocialista ország álláspontjához való csatlakozása
dekonstruálására, mégis, több kérdéskörben külföldi véleményt fej-
tet ki, vagy legalábbis a témák beállításkor juttat kifeje-
zésre a külön román álláspont.

A román külügyminiszter-helyettes kifejtette, hogy 1966.
évi lényeges okéremelés történt az európai biztonság ügyé-
ben, létrejött az a biztonsági értekezlet valós előrelépései,
ahhoz Románia is hozzájárult, kiválóan magas szintű tárgyalá-
sok, látogatások, közös nyilatkozatok útján. Ezekben a közös
nyilatkozatokban kifejezésre kerültek az államok közötti kap-
csolatok elvei, 143 dekonstrukciós állami és a nemzeti országok-
ban tett látogatásai során megemlítette, hogy a román állam-
tis most Olaszországban van.

Kifejtette, minden országok, akár kicsi, akár nagy,
lehetőséget kell biztosítani álláspontja kifejtésére, minden
kérdésben.

A helsinki előkészítő tanácskozást értékelve, kiemelte, román részről nagyra értékelik, hogy ezen a tanácskozáson demokratikus elvek érvényesülnek: ez megmutatkozik a résztvevők szóles körében, továbbá a blokk nélküliségben, amely a blokk-alapra való NATO törekvéssel szemben érvényesül, valamint a konszenzus elvének és a munkacsoport rotációs elnöklésének érvényesülésében.

A biztonsági értekezlet 1. napirendi pontjával kapcsolatban felvetette, hogy a feladatlevegő a Varsói Szerződés Politikai Tanácskozó Testületének prágai Nyilatkozata megállapításai szerint kellene felvenni az országok alkalmazásáról való lemondás tervjét. A román delegáció már folytatott orsz. kétoldalú konzultációkat Helsinkiben a nyugati delegációval, a ezek alapján úgy vélik, meg lehetne ilyen értekezésben egyezni a nyugatiakkal.

A román felzáruló rámutatott, részükre eredményként értékelik az államok közötti kapcsolatokat szabályozó elvek tiszteltébe tartására a helsinki előkészítő tanácskozáson kialakult szöveget, amelynek célja az elvek köztönnyé tétele. Fontos kérdések tekintik a viták hőkés után való rendezésének tervjét is.

A katonai kérdésekről szólva, hangsúlyozta, hogy a riadalmat erősítő intézkedések mellett további, ilyen jellegű intézkedések lehetőségén is utalni kellene, az európai lecserekről, a katonai köztötségek feloldása szb. vonatkozásában.

A biztonsági értekezlet második napirendi pontja kapcsán aláhústa a diszkriminációellenes megfigyelés szükségességét, és hogy ebben a kérdésben Románia a többi szocialista országgal együtt fog fellépni. Felvetette, a gazdasági együttműködés keretében biztosítani kellene a keletkező tudományos eredmények megkapásának lehetőségét is.

A harmadik napirendi ponttal kapcsolatosan csatlakozott a többi szocialista ország álláspontjához.

A gazdasági és kulturális együttműködésre vonatkozó szovjet dokumentumtervezet átdolgozásával kapcsolatosan egyetértett a többi szocialista ország álláspontjával, de hozzáfűzte, reméli a román véleményt is figyelembe veszik ennek átdolgozásánál, s általában más szovjet és szocialista javaslatokban. Aláhúzta, Románia fenntartja magának a jogot, hogy az átdolgozott tervezet megismerése után, ha szükséges, saját külön javaslatot terjesszen be a biztonsági értekezleten.

Ezzek kapcsán hangsúlyozta, egyébként is azt tartják előszerűnek, ha minden ország a saját nevében terjeszt be javaslatot, a Szovjetunió és a szocialista országok között. Kifejezte, a gazdasági, illetve a kulturális együttműködésre vonatkozó dokumentumtervezeteket a biztonsági értekezlet második szakaszában kell tárgyalni, de a közbülső konzultációs lehetőséget is fel kell használni a témáról való tárgyalásra.

Az állandó konzultatív kerület létrehozásáról illetően egyetértett a többi szocialista ország elképzelésével, s helysini előkészítő tanácskozáson a téma feladatleírás megfogalmazását illetően.

A biztonsági értekezletet illetően a harmadik szakasz lezárásához szándékosan hangsúlyozta, annak, hogy ennek előkészítéséhez nem kellene megvárnodunk a jelenlegi helysini előkészítő tanácskozáson, valóban majd a konferencia első vagy második szakaszában dönthető csak el.

A biztonsági értekezlet részvételéről körét illetően felvetette, az kell tartani a szuverenitás és az egyenlő jogok elvét; minden munkaformában részvétel elnöklést és a konszenzus elvét kellene érvényesíteni.

A konferencia második szakaszának helyszíniül Czuczai javasolta, hivatkozva a résztvevők többségének ilyen kívánására. A harmadik szakaszt véleménye szerint innét más városban kellene megtartani, a rotáció alve szerint, Breólmajó a koordinációs bizottságban lehetne áthúteni.

A helyszíni előkészítő tanácskozás második szakaszát illetően hangsúlyozta, meg kell gyorsítani a munkát, Aláhuzta, a román delegáció utasítását kapott arra, hogy a még kitörőkévé kérdésekben való megállapodás érdekében működjen együtt a többi szocialista delegációival, de vegyen figyelembe más véleményeket is.

Rusok tévén, csakszlovák kihágásait tartalmazó hírlapok, először lenne a jövőben gyakrabban tartani szocialista egyeztető fórumokat, különös tekintettel a biztonság kérdéseire, második szakaszra, amelyvel kapcsolatban közös szabályok további kidolgozására van szükség.

Felhívta a figyelmet, hogy az állami külpolitikánál mellett fokozottan fel kell használni az európai biztonsági kérdésekben a társadalmi szerveket és mozgalmakat, mint például a brüsszeli székhelyű európai biztonsági mozgalmat, továbbá a szakaszokkal és szociáldemokrata pártokkal való kapcsolatainkat. Utalt Wilson császárkori látogatására, melynek során egy tapasztalták, hogy előrehaladás következett az a munkáspárti nézetekben.

A szovjet dokumentum-tervezettel kapcsolatban felvetette, előszerű lenne annak általános részét kibővíteni a kultúra szélesebb értelmezésével, mert az nyugati körökről támogatásra számíthat.

A Katonai vonatkozású kérdésekben kifejezte Rogyionov elvtársasal való egyetértését, és megkérdőjelezte a Lengyel felszólalásban elhangzott felvetés célkerettségét, - mely szerint az állandó konzultatív testület ismeretlenségi kérdésekkel is foglalkozhatna.

A biztonsági értekezlet helyszínét illetően mindhárom szakasz Helsinki-ben való megtartása mellett foglalt állást. Javasolta, hogy a skandináv országok ilyen irányú javaslatának támogatása formájában lépünk fel.

Felszólalásban kifejtette, hogy magyar részről igen fontosnak tartjuk a szocialista egyetértést az európai biztonsági értekezletet érintő kérdésekben.

Rogyionov elvtársasal egyetértően értékeltem a helsinki előkészítő tanácskozás eddigi munkáját, a biztonsági értekezlet napirendi pontjaival, a biztonsági feladattervekkel, és a biztonsági értekezletet érintő egyéb kérdésekkel kapcsolatosan kialakult jelenlegi helyzetet, utalva a köztudott tárgyalások tapasztalataira is.

Rámutattam az előttünk álló még nehezebb feladatokra és Rogyionov elvtársasal egyetértően körvonalaztam a helsinki előkészítő tanácskozás zárószakaszával kapcsolatos további feladatainkat. Kifejtettem, hogy a zárószakaszon is változatlanul szem előtt tartani eddigi elvi és taktikai vonalvezetésünket, és rámutattam, hogy a tanácskozás befejezésének sürgetőssére nincs szükség, az nem is lenne hasznos.

Felhívta a Rogyionovt arra, hogy a biztonsági értekezlet második szakasza döntő lesz az értekezlet eredményes befejezése szempontjából, s igen kemény vitákra számíthatunk a dokumentumok szerkesztése során a nyugati országokkal, különösen az emberi kapcsolatokat és az információcserét illetően. Valószínűnek tartottam, hogy a NATO-országok nagyobb rész-

szé fenntartja a junktívet a bécsi haderőcsökkentési tárgya-
lások és a biztonsági értekezlet második szakasza között.

A magyar felszólalás elemezte továbbá a Közös Fiac, a NATO és a szovjet országoknak a helsinki előkészítő tanács-
kozáson tanúsított magatartását, s javasolta, hogy magatartá-
suk pozitívabb irányba való befolyásolása érdekében a szoci-
alista országok törekedjenek velük kétoldali konzultáció foly-
tatására a biztonsági értekezlet első és második szakasza kö-
zötti időszakban is.

A biztonsági értekezletre való további felkészülés fel-
adataira ráterve, javasolta, hogy tartsunk újabb szocialista
elnökséghelyettesi egyeztető értekezletet augusztusban, a
biztonsági értekezlet második szakaszának megkezdése előtt,
taktikánk összehangolására és a biztonsági értekezlet második
szakaszában beérjesztésre kerülő közös javaslataink nagyrá-
gyalására.

A biztonsági értekezlet helyesindít, harmadik szakaszá-
ra kerülését és a bozótdinózik levezetésig létráhozánt megyi-
cseny elvárásait egyeztetően felkeltetve, a szocialista elnö-
kök között a biztonsági értekezlet második szakaszán való
szövetség állásán kifejtettük, magyar részről azt nem tekint-
jük első kérdésnek, a szocialista országok többségének véle-
ményét elfogadjuk.

Rövidítés után az értekezleten elhangzottakat össze-
foglalva, az alábbi megállapításokat tette:

1./ Megállapította, hogy a véleményesekre hasznos volt,
szükségét fog nyújtani további munkáknak. Megköszönte a
Szovjetunió külpolitikai levélanyagának méltatását.

2./ A helsinki előkészítő tanácskozáson a szocialista delegációk jó munkát végeztek, előkészítették a tárgyat a biztonsági értekezletre. Most elértünk az előkészítés végső, döntő szakaszába. Egyetértett a magyar felazólalással, hogy az előkészítés befejezését olveink érvényesítése mellett kell előznünk, de erőszakolnunk nem kell.

3./ Azoknál a kérdéseknél, amelyeket az előkészítő tanácskozáson nem lehet eldönteni, megfelelő megfogalmazások útján nyitva kell hagyni a lehetőséget a biztonsági értekezlet szakaszain való tárgyalásra.

4./ A gazdasági és kulturális együttműködésre vonatkozó szovjet dokumentum-tervezeteket átölgoslásuk után szovjet részről eljuttatták Helsinkiába, a szocialista delegációkhoz, melyek a szokásos formában egyeztetni tudnak saját központjaikkal.

5./ A román fejtegetésre reagálva, Kogyzionov olvtárs kifejtette, a szocialista országoknak egységesen, egyhitelesen, közös javaslatokkal kell fellépniük, mert a külön javaslatokat a nyugatiak kihasználják. Nincs is szükség külön javaslatokra, hiszen az egyeztetésre mindig lehet időt találni. Minden véleményyt figyelembe vevő közös javaslatokkal célzatosan fellépni, de megfelelő időpontokban hasznos lenne a szocialista országok közötti szorosabb, például napi- napi szinten szorint.

6./ Kogyzionov olvtárs egyetértett egy újabb Kádár-gyűlésre-helyettesi értekezlet hasznosságával, megjegyezve, hogy a mostani értekezlet csak közbenső jellegű, a kérdéseket még nem lehet lezárni, mivel a helsinki előkészítő tanácskozás még folytatódik. Hozzafügte, bizonyára vesztőnk is egyet lehetnek érteni egy újabb egyeztető értekezlettel. Ennek időpontját később dönthetjük el.

7./ Felvetette, véleménye szerint nem szükséges közvé-
térni a sajtóban a hatalmi értékeklet megtartását, mert nyil-
vánosságra hozatala esetén a nyugatiak azt gondolnák, újabb
javaslatok kidolgozására kerül ki és várják ezeket Helsinki-
kban. Így csak szükségesnél megnehezítenénk helyi de-
legációink munkáját.

Ezzel minden résztvevő egyetértett.

IV.

K Ö V E L K E Z T E T É S E K

1./ Újraelfigylva megállapítású, hogy az egyeztető
értékeklet tartalmán bizonyos mértékig meglátással, hogy
fennyei javaslatra, hirtelen hívták össze. Az értékeklet elő-
sorátilag kitűzött cél - a helsinki előkészítő tanácskozás
meggyorsítása, a viták kérdései megfelelő szereposztással
való megoldás - szempontjából előbb kelleti volna
összejönni, mert az értékeklet tartására a helsinki rendez-
vény már feljuttatott a svágnál. Így az az értékekletet
a helsinki előkészítő, esetleges kompromisszumokra kerülés
előtt, annak halasztása az értékeklet tartására volt, mert

- egyeztetjük a helsinki előkészítő tanácskozás végül
szakaszban meg hátrahagyó kérdéseket, a ezen túl több, a
biztonsági értékekletet érintő kérdéssel kapcsolatos állás-
pontokat;

- részletes véleményesre nyit lehetőség a gazda-
sági és kulturális együttműködése vonatkozó dokumentum-ter-
vezet átdolgozásáról.

2./ Az értékekleten folytatott véleményesre alapján
az a bizonyítások alakult ki, hogy a biztonsági értékeklet
első szakasza, a külügyminiszteri szintű értékeklet július 3.
közül kezdődik meg és mintegy 10-12 napig fog tartani, a
biztonsági értékeklet második szakasza pedig szeptemberben
kezdődik el.

Bizonyosra vehető, hogy az első szakaszban a külügyi-
bizteknek részéről általános jellegű politikai nyilatkozatok
hangzanak el.

Lehetséges, hogy szocialista körűről már a biztonsági
értelmezlet első szakaszában sor kerül dokumentum-tervezetek
bepreparálására, de ennek előzettséget későbbre kell halasztani,
gondosan mérlegelve a kialakuló körülményeket és a léghőrt.

3./ Az egyeztetés értelmében kikristályosodott az a
vélemény, hogy a biztonsági értelmezlet második szakasza döntő
lehet az értelmezlet eredményességére szempontjából, mert ebben
a szakaszban az értelmezlet záródokumentumainak szerkesztésére
kapcsolódva nyílnak felvetődhetnek az előkészítő munkákban fel-
merült vitás kérdések. Továbbá, a NATO bizottsága össze fogja
kapcsolni a biztonsági értelmezlet második szakaszát a bécsi
kaderésbikkenséni tárgyalásokkal, és valószínűleg az ottani
eredményektől való függvény a biztonsági értelmezlet második
szakaszában való előrehaladás.

A szocialista országoknak előre a biztonsági értelmezlet
második szakaszának előkészítésére kell a legnagyobb súlyt
felvetődők.

4./ Az egyeztetés értelmében az országos véleményeként
hangzott el, hogy a biztonsági értelmezlet második szakaszára
francia részről koordinációs bizottság létrehozására tett ja-
vaslatot fogadjuk el, s hogy ebbe a szocialista országok kü-
lügyi-miniszter-helyetteseket delegálnak, már abban az eset-
ben is, ha az nyugati részről nem így történik. Ennek az állás-
pontnak a kialakulásában szerepet játszik az is, hogy mind a
szocialista, mind a NATO országok úgy vélik, a további munka
vezetéséből, ki kell kapcsolni a részvevő országok helyszíni
nagyköveteit.

5./ Az egyeztető értekezletben egyetértés alakult ki abban, hogy a biztonsági értekezlet második szakasza előtt újabb Külügyminisiter-helyettesi értekezletet kell tartani, taktikóink összehangolása, és a biztonsági értekezlet második szakaszában beterjesztendő közös javaslataink megtárgyalására, esetleges új javaslataink kialakítására.

6./ A biztonsági értekezlet első szakaszának helyszínéneként Helsinki bizalmasra vehető, a második szakasz helyszínére még kétséges, mert sok nyugati állam Genfot javasolja. Ezt az elképzelést támogatják a románok is. Az egyeztető értekezletben folytatott véleményezésre alapján úgy látszik, a Szovjetunió nem ragaszkodik feltétlenül a második szakasz helsinki helyszínéhez, Genfot sem ellenzi. A többi szociálisták azonban nem tekintik ezt első kérdésnek.

A biztonsági értekezlet harmadik szakasza helyszínéről nyugati körök Páris mellett fel. Pogyáncov elvtárs véleménye egy szerint sok el kellene kerülni.

7./ A biztonsági értekezlet résztvevőinek köréi illetően egyeztető értekezletünkön egyetértés alakult ki, hogy államfő álláspontra kerüljenek /mindkét ország állás, az egyeztető államok és Kanada/ tartották fenn, megfigyelők részvételét elutasították, legelőször csak díszvendégek meghívására járuljunk hozzá.

8./ A helsinki előkészítő tanácskozás jelenlegi helyzetéről az a vélemény alakult ki, hogy az előkészítő a tárgyalás, a még hátralevő legfontosabb kérdésekben kialakulóban van a megállapodás, az előkészítő értekezlet végső szakaszába érkezett. Várható, hogy június elejéig a megállapodás megkötődik, a helsinki előkészítő értekezlet június első napjaiban kezdődik, azt a véleményyt a helsinki előkészítő értekezleten résztvevő delegációinktól az utóbbi napokban beérkezett jelentések is alátámasztják, melyekben újabb megállapodásokról írtak hírt.

Budapest, 1973. június 28.